

## Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry (STOD)

[www.teme.fi/stod](http://www.teme.fi/stod)

### Vuosikertomus 2023

#### TOIMINNAN PAINOPISTEET

Stod on toiminut valtakunnallisena ammatti- ja kulttuurijärjestönä vuodesta 1968. Tehtävänä on valvoa jäsenistön etuja, tehdä kulttuuripolitiikkaa ja toimia teatteritaiteen kehittämiseksi. Näiden päämäärien saavuttamiseksi STOD teki yhteistyötä Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liiton (Teme) ja sen jäsenjärjestöjen kanssa. STOD on Temen jäsen ja Teme on SAK:n jäsen. Jäsenyys on tärkeä yhteiskuntavaikuttamisen kanava.

Toimintasuunnitelmassa toiminnan painopisteiksi määriteltiin vuonna 2023:

1. Teatteriohjaajien ja dramaturgien edunvalvonta
2. Kulttuuripolitiikka
3. Koulutuspolitiikka
4. Kansainvälinen yhteistyö
5. Viestintä
6. Jäsentoiminta
7. Tilastointi

Painopisteiden mukaisia toimia avataan omissa luvussa.

#### JÄSENISTÖ

Toimintavuoden lopussa jäseniä oli 371. Heistä opiskelijoita oli 25 ja eläkeläisiä 110. Ohjaajia jäsenistä on 254 ja dramaturgeja 85. Jäsenistä noin 80 % on freelancereita eli vierailijoita määräaikaissa työsuhteissa. Naisia on 54 % jäsenistöstä.

Kunniajäseniä ovat STOD:n entiset puheenjohtajat Antti-Einari Halonen, Atro Kahiluoto, Jorma Kairimo, Kaisa Korhonen, Heikki Mäkelä ja Jotaarka Pennanen.

Teme maksaa ja lähettää Suomen Pakolaisavusta onnittelukortin kaikille 50 vuotta täyttävälle jäsenille. Onnittelukortti sisältää 10 aapiskukkoa pakolaislapsille.

#### EDUNVALVONTA

Teme määrittelee TES-tavoitteet yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa. Jäsenten asiantuntemus neuvotteluiden taustatyössä on arvokasta ja tärkeää. Jäsenneuvontaa hoitavat Temen työsuhdeasiantuntijat.

Jäseniä keskeisimmin koskeva työehtosopimus on yleissitova Teatterialan työehtosopimus. Lisäksi Ylellä työskenteleviä freelancerohjaajia varten on Teme-sopimus. Elokuva- ja tv-tuotantoja

koskeva työehtosopimus on myös yleissitova ja koskee kaikkea elokuva-alaa mainoselokuvista independent-kentällä tehtäviä fiktio- ja dokumenttituotantoja.

STOD:lla on palkkasuositus verkkosivuillaan [teme.fi/stod](http://teme.fi/stod) ohjaajille ja dramaturgeille. Siinä todetaan mm. ”Sinä olet köyhempi kuin teatteri. Työpanoksesi myyminen halvalla heikentää kollegoiden asemaa vastaavissa tilanteissa. Arvota työsi riittävän korkealle, olet ammattilainen.”

VOS-teattereissa maisterin tutkinnon suorittaneen ohjaajan ja dramaturgin kuukausipalkan tulisi olla vähintään 3 300,-. Mikäli tutkintoa ei ole, lähtöpalkan tulisi olla vähintään 2 700,-.

### **Teatteriohjaajien tasa-arvo ja työllistyminen**

STOD on tehnyt ohjaajaselvitystä vuodesta 2014 ja jatkaa työtä vuosittain. Selvityksessä tilastoidaan ohjaajien sukupuolijakauma ja pätevyys VOS-teattereissa. Selvitystä on aiempina vuosina tehnyt Alma Lehmuskallio ja työtä jatkaa Ella Kähärä.

Vuosien 2022-2023 tilastot valmistuvat vuonna 2024.

Uusia ensi-iltoja oli yhteensä vuonna 2021 171; 2020 218; 2019 236; 2018 252; 2017 250; 2016 264; 2015 253; 2014 243.

Päteviä ohjaajia oli vuonna 2021 81 %; 2020 78 %; 2019 80 %; 2018 75 %; 2017 73%; 2016 65%; 2015 65%; 2014 67%.

Ei-päteviä oli vuonna 2021 15 %; 2020 15 %; 2019 20 %; 2018 25%; 2017 25%; 2016 34%; 2015 35%; 2014 33%.

Miesohjaajia oli vuonna 2021 59 % ; 2020 56 %; 2019 58 %; 2018 59 %; 2017 61 %; 2016 59 %; 2015 60 %; 2014 64 %.

Naisohjaajia oli vuonna 2021 38 %; 2020 46 %; 2019 43 %; 2018 41 %; 2017 37 %; 2016 36 %; 2015 38 %; 2014 33%.

Työryhmäohjauksia oli vuonna 2021 3 %; 2020 2 %; 2019 1 %; 2018 1 %; 2017 3 %; 2016 5 %; 2015 0,8 %; 2014 2 %. (Luvut ylittävät 100 %, koska joillakin esityksillä on ollut useita eri ohjaajia.)

### **Tekijänoikeudet**

Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit on yksi Kopioston jäsenjärjestöistä. Kopiosto valvoo toissijaisia oikeuksia, joko valtakirjojen tai lakiin perustuvien sopimuslisenssien perusteella.

Kopioston sopimuksia ovat mm. sopimus merimiespalvelutoimiston kanssa, opetustallennusta koskeva sopimus valtion, YLE:n ja MTV:n kanssa, sopimus Yleisradion kanssa tallennepalvelutoiminnasta, sopimus tallenteiden kirjastokäytöstä sekä edelleen lähettämiseen liittyvät sopimukset. Kopioston kautta tilitetään myös hyvitysmaksun tuotto. Osa hyvitysmaksun tuotosta ohjataan tekijöiden yhteiseen käyttöön AVEKin kautta tuotanto- ja koulutustukena.

Kopiosto maksaa STOD:n ohjaajajäsenille ns. radiokorvauksia radio-ohjelmista. STOD tekee niistä kyselyn jäsenille vuosittain.

## **KULTTUURIPOLITIikka JA JÄSENTOIMINTA**

Esittävien taiteiden Thalia-juhla järjestettiin 27.3.2023 Q-teatterissa. STOD vuorottelee jakamalla tunnustuspalkinnot ohjauksesta ja dramaturgisesta työstä. Vuonna 2023 Ohjaajapalkinnon sai Pauliina Feodoroff.

Hänet palkittiin omaa luokkaansa olevasta poliittisen aktivismin ja taiteen esteettisen kirkkauden vallankumouksellisesta yhdistämisestä sekä ohjaajan ammattikuvan uudistamisesta. Tästä esi-merkkinä on hänen työryhmänsä kanssa yhteisöllisesti toteuttamansa teos Matriarkaatti, jonka ensi-ilta oli Venetsia Biennalessa.

Aiemmat palkinnot perusteluineen täällä:

<https://www.teme.fi/fi/Stod/ohjaaja-ja-dramaturgipalkinto/>

Alan kollegiaalista keskustelukulttuuria kehitetään edelleen jäsentapaamisissa yhteisten teatterikäyntien merkeissä. Jäsentilaisuuksien tavoitteena on tutustua Suomen teatterikenttään, sen erilaisiin teattereihin, ryhmiin ja tekijöihin sekä ohjelmistojen rakentumisprosesseihin. Siksi tilaisuuksien yhteydessä järjestetään keskusteluita ja jokaisen vierailun yhteydessä pyritään saamaan kyseisen teatterin tai ryhmän edustaja kertomaan teatterista ja esityksestä.

### **Epäkohtiin puuttumisen kulttuuria rakentamassa 13.5.**

Työterveyslaitoksessa on meneillään tutkimushanke, jossa tutkitaan ja kehitetään epäkohtiin puuttumisen kulttuuria esittävien taiteiden työyhteisöissä. Tutkimusta on tehty tiiviissä yhteistyössä esittävän taiteen ammattilaisten kanssa. Erityisasiantuntija Heli Ansio kertoi tutkimuksen alustavista tuloksista. Lisätietoa hankkeesta: <https://www.ttl.fi/tutkimus/hankkeet/floor-is-ours-puuttumisen-kulttuurin-kehittaminen-esittavien-taiteiden-tyoyhteisoissa>

Koulutuksessa pohdittiin ohjaajan ja dramaturgin asemaa työyhteisössä meneillään olevan tutkimuksen pohjalta. Miten ohjaaja ja dramaturgi voivat vaikuttaa työyhteisön työskentelyyn ja kulttuuriin? Millaisia normeja, käsityksiä ja ääneen lausumattomia olettamuksia liittyy ohjaajan ja dramaturgin työhön? Miten eroavat toisistaan "nimekäs ammattilainen" ja "uraa aloitteleva friikkuohjaaja"? Onko jossain vielä joku auteur? Miksi dramaturgit saavat olla rauhassa?

Kouluttaja Työterveyslaitoksen erityisasiantuntija Heli Ansio. Tilaisuus järjestettiin liiton tiloissa Helsingissä. Osallistujia oli 16.

### **Etäkahvit**

Jäsenkahveja järjestettiin etänä useita. Ne ovat maanantaiaamuisin klo 9-10. Niitä ideoivat ja vetivät Sanna Heikkinen ja Satu Linnapuomi.

Maanantaina 9.1. aiheena oli Oulun teatterin ohjelmistosuunnittelu ja arvot. Vieraana johtaja Alma Lehmuskallio.

Maanantaina 6.2. keskusteltiin vierailevan ja kiinnitetyn ohjaajan työajoista. Vieraana oli Temen työehtoasiantuntija Ava Lainema.

Maanantaina 6.3. aiheena oli kulttuuripolitiikka ja sivistysvaliokunnan työ. Vieraina olivat sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Paula Risikko (kok) ja varapuheenjohtaja Eeva-Johanna Eloranta (dem).

Maanantaina 3.4. aiheena oli Dramaturgisen seuran ja Uuden Näytelmän Toimiston UNTO:n toiminta. Vieraina olivat Hanna-Kaisa Tiainen, Elina Snicker ja Antti Hietala.

Maanantaina 8.5. aiheena oli haavoittuva ohjaaja. Saako ohjaaja olla haavoittuva? Onko ohjaajan luvallista kokea epävarmuutta? Entä jos ohjaaja kokee turvattomuutta, mistä tukea? Mitä jos ohjaaja joutuu vallan väärinkäytön kohteeksi?

Maanantaina 2.10. aiheena oli Hengen ja taiteen liitto. Vieraina olivat tanssitaiteilija, Uudistuvan oppimisen asiantuntija Metsälintu Pahkin ja teatteriohjaaja, näytelmäkirjailija, Suomen spiritualistisen seuran puheenjohtaja Kristian Smeds.

Maanantaina 6.11. aiheena oli ohjaaja ja häpeä.

Maanantaina 4.12. käsiteltiin aihetta Apuraha ja tunteet. Apurahojen hakeminen ja päätökset herättävät tunteita. Piia Peltola alusti keskustelun Klaus Maunukselan teoksen Apuraha ja tunteet sekä Kirsi Törmin Olemme lähempänä eettisyyttä kuin tajuammekaan -artikkelin pohjalta.

## **Teatteri-vierailut**

STOD järjesti teatterivierailuja jäsenille. Jäsenretkien tavoitteena on tutustua Suomen teatterikenttään, sen erilaisiin teattereihin, ryhmiin ja tekijöihin sekä muun muassa erilaisiin ohjelmistojen rakentumisprosesseihin. Siksi retkien yhteydessä järjestetään keskusteluita perinteiseen tapaan esitysten jälkeen osallistujien katsomiskokemuksista, mutta myös potentiaalisten tulevien työntekijöiden ja kollegoiden kanssa. Jokaisen teatterivierailun yhteydessä pyritään saamaan kyseisen teatterin tai ryhmän edustaja kertomaan isommasta kuvasta / kokonaisuudesta, jonka osaksi kukin esitys on valittu tehtäväksi.

Keväällä vierailtiin Lahden kaupunginteatterissa ja katsottiin Teakin kandiesityksiä. Syksyllä katsottiin Baltic Circle -festivaalin ohjelmatarjontaa.

Lahdessa vierailtiin 28.1.2023. Ohjelmassa oli:

- Tapaaminen Esa-Matti Smolanderin ja Ilkka Laasosen kanssa Teatteri Vanhassa Jukossa
  - Esitys Minä, Tellervo - Lahden Kaupunginteatterissa klo 13
  - Esitys Tuntematon sotilas - Teatteri Vanha Jukossa klo 19
  - Vapaamuotoinen purkukeskustelu Ravintola Hanhenpojassa
- Retken hostina toimi Joel Härkönen.

Teakin kandiesityksiä katsottiin 19.4.:

[VASTALAHJAT](#) Näytelmäkirjailija Juulia Terho. Ohjaus Ismael Peura

[NYOTAIMORI](#) Teksti Sarah Berthiaume. Käännös Reita Lounatvuori. Ohjaus Antti Silvennoinen  
[ILLAT](#) Käsikirjoitus Maija Alander. Ohjaus Miika Karvanen  
[HAAVEKUVA](#) Ohjaus Eeva Rajakangas. Käsikirjoitus Juti Saari

Baltic Circle -festivaalin tarjonnasta valittiin kaksi esitystä katsottavaksi jäsenten kanssa:  
La 25.11 klo 15 Camille Auer: Ruff Knowledge. Esityspaikka Helsingin Kannelitalo.  
La 25.11 klo 20 4 Floors of Whores & Lara Tacke: THE CHURCH of 4 Floors of Whores: Part III  
WHAT DO YOU BELIEVE IN? – Mihin sinä uskot? Esityspaikka Cirko – Uuden Sirkuksen keskus.  
Retken hosteina toimivat Sanna Heikkinen ja Joel Härkönen.

## **KANSAINVÄLINEN TOIMINTA**

Kansainvälisen Dramaturgiverkoston, Collaboration Across Borders, International Dramaturgy Lab (IDL), kanssa tehtävä yhteistyö on ollut laajaa. Verkoston tavoitteena on tukea dramaturgien kansainvälistä verkostoitumista ja yhteistyötä. Hankkeen aktiivi Suomessa on STOD:n hallituksen jäsen David Robertson.

Teatterin johtajuuden dramaturgia 2023 (Eng. Dramaturgy of Theatre Leadership 2023)  
STOD:n hallitus aloitti 2023-2024 kauden sarjalla tallennettuja haastatteluja, joissa palkitut kansainväliset teatterin johtajat keskustelivat laitosteatterien johtamishaasteista 2000-luvulla ja jakoi-  
vat virallisen menettelyn freelancer-teatteriohjaajien rekrytoinnista esityksiin heidän teattereis-  
saan. Isäntänä toimi Teaterchef Joachim Thibblin Svenska Teaternista. Hanke toteutettiin yhteis-  
työssä STOD:in, Temen, Svenska Teaternin sekä johtajien kanssa.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään Nordisk Sceninstruktörrådetin (NSIR:n) kautta. Kukin in Pohjois-  
maa antaa kirjallisen maaraportin ajankohtaisaiheista vuosittain. NSIR-tapaaminen oli 17.-18.6 Os-  
lossa, jossa STOD:ia edustivat Piia Peltola ja Minna Vainikainen.

NSIR-tapaamiseen osallistui suomalaisten lisäksi edustaja järjestäjää Norjasta, Ruotsista sekä  
yksi tanskalainen, Islannin edustuksen jäädessä pois hallituskokoonpanon muutosten tähden. Puo-  
litoista päivää käsittäneen seminaarin aikana seurattiin Heddadagene-festivaalin esityksiä ja vie-  
tettiin vapaamuotoisesti aikaa yhdessä. Virallisen ohjelman puitteissa keskusteltiin Pohjoismaissa  
jaetuista huolenaiheista. Suomen alustuksessa käsiteltiin mm. hyvinvointitalous-termiä, joka on  
SOSTE:n (Suomen sosiaali- ja terveys ry.) lanseeraama, kulttuuripalveluiden lobbaamisessa hyödyllinen  
käsite BKT:n rinnalla. Vuoden 2023 ja alkuvuoden 2024 aikana NSIR on valmistautunut ko-  
koamaan yhteisen manifestin taiteen/taiteilijoiden aseman puolesta. NSIR-tapaamiseen on voinut  
matkustaa ilman lentämistä, mistä syystä tapaamisten ajankohdat pyritään sopimaan hyvissä  
ajoin, koska kesällä 2023 matkakulut ylittivät yhdistykselle kansainväliseen toimintaan määritetyn  
budjetin. Vuonna 2024 Suomen STOD toimii puheenjohtajanaan ja tapaamisen järjestäjänä.

Seuraava NSIR-tapaaminen on Hangossa kesäkuussa 2024, kesällä 2025 Islannissa, ja 2026 Ruot-  
sissa.

STODin ja Viron teatteriohjaajaliitoilla on yhteistyösopimus, mutta tapaamisia ei järjestetty.

## **VUOSIKOKOUS, HALLITUS JA EDUSTUKSET**

Vuosikokous pidettiin Temen toimistolla 23.4.2023. Kokouksessa valittiin uusi hallitus.

Hallituksen kokoonpano 1.1. – 23.4:

Puheenjohtaja Ville Virkkunen.

Hallituksen jäsenet: Iira Halttunen, Satu Linnapuomi, Minna Nurmelin, David Robertson, Joel Härkönen, Sanna Heikkinen, Piia Peltola ja Liila Jokelin.

Kutsuttuina opiskelijakentän edustajina olivat Emma Mattila ja Minna Lund.

Hallituksen kokoonpano oli 23.4. – 31.12:

Puheenjohtaja Ville Virkkunen.

Hallituksen jäsenet: Linda Wallgren, David Robertson, Minna Vainikainen, Tero Heinämäki, Joel Härkönen, Sanna Heikkinen, Piia Peltola ja Liila Jokelin.

Kutsuttuna opiskelijakentän edustajana hallituksessa oli Sara Koironen.

Temen toimisto on myös STOD:n toimisto, joka sijaitsee Helsingin keskustassa os. Pieni Roobertinkatu 16. STOD:n hallituksen yhteyshenkilönä toimii Temessä Anne Saveljeff. Kirjanpitoa ja taloutta hoiti Sanna Wälläri. STOD:ia palvelivat Temen toiminnanjohtaja Karoliina Huovila, jäsensihteeri Tanja Tiukkanen, juristi Jussi Kiiski ja työehtoasiantuntija Ava Lainema.

Temen hallituksen jäseniä olivat puheenjohtaja Ville Virkkunen ja Piia Peltola.

Teatterijärjestöjen keskusliiton hallituksen jäsen oli Ville Virkkunen.

STOD on Centralförbundet för Finlands Svenska Teaterorganisationer r.f Cefiston jäsen.

## **VIESTINTÄ JA TALOUS**

STOD:lla on julkinen Facebook-sivu Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry sekä Instagram-tili. STOD:lla on verkkosivut os. [www.teme.fi/Stod](http://www.teme.fi/Stod)

Jäsenet saavat Temen viikkokirjeen keskiviikkoisin ja siihen nostetaan verkkolehti Metelin viikon artikkeli sekä uutisia luovilta aloilta ja työelämästä. STOD lähettää jäsenille tarpeen mukaan omia viestejä ja kutsuja.

STOD:n talous perustuu jäsenmaksutuottoihin. Temen syysliittokokouksessa vahvistetaan vuosittain jäsenmaksu. Tarkemmat taloustiedot käyvät ilmi STOD:n tilinpäätöksestä. STOD:n taloutta ja kirjanpitoa hoiti Sanna Wälläri. Tilintarkastajana toimi KHT Lotta Kauppila.

Huhtikuussa 2024

Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgi ry:n hallitus